DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

20. januar 2005 *

I sag C-27/02,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i medfør af protokollen af 3. juni 1971 vedrørende Domstolens fortolkning af konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, indgivet af Oberlandesgericht Innsbruck (Østrig) ved afgørelse af 14. januar 2002, indgået til Domstolen den 31. januar 2002, i sagen:

Petra Engler

mod

Janus Versand GmbH,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, C.W.A. Timmermans, og dommerne C. Gulmann og R. Schintgen (refererende dommer),

* Processprog: tysk.

generaladvokat: F.G. Jacobs
justitssekretær: ekspeditionssekretær M.-F. Contet,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 26. maj 2004,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Petra Engler ved Rechtsanwälte K.-H. Plankel og S. Ganahl

— Janus Versand GmbH ved Rechtsanwalt A. Matt

— den østrigske regering ved C. Pesendorfer, som befuldmægtiget, bistået af Rechtsanwalt A. Klauser

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved A.-M. Rouchaud og W. Bogensberger, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 8. juli 2004,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, nr. 1 og 3, samt artikel 13, stk. 1, nr. 3, i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 17), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse (EFT L 304, s. 1, og — den ændrede tekst — s. 77), ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse (EFT L 388, s. 1), ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse (EFT L 285, s. 1) og ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse (EFT 1997 C 15, s. 1, herefter »Bruxelles-konventionen«).

2 Anmodningen er indgivet i forbindelse med en sag mellem Petra Engler, der er østrigsk statsborger med bopæl i Lustenau (Østrig), og det tyske postordrefirma Janus Versand GmbH (herefter »Janus Versand«) med hjemsted i Langenfeld (Tyskland) vedrørende et søgsmål med påstand om, at Janus Versand tilpligtes at udbetale en gevinst til Petra Engler, fordi firmaet i en forsendelse, som det med navns nævnelse havde stilet til Petra Engler, havde givet hende indtryk af, at hun havde vundet en præmie.

Retsforskrifter

Bruxelles-konventionen

3 Bruxelles-konventionens kompetenceregler fremgår af konventionens afsnit II, som består af artikel 2-24.

4 Bruxelles-konventionens artikel 2, stk. 1, som findes i afsnit II, afdeling 1, under overskriften »Almindelige bestemmelser«, opstiller den almindelige regel, som har følgende ordlyd:

»Med forbehold af bestemmelserne i denne konvention skal personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset deres nationalitet, sagsøges ved retterne i denne stat.«

5 Bruxelles-konventionens artikel 3, stk. 1, der findes i samme afdeling, bestemmer:

»Personer, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan kun sagsøges ved retterne i en anden kontraherende stat i medfør af de regler, der er fastsat i afdeling 2 til 6 i dette afsnit.«

6 I Bruxelles-konventionens artikel 5-18, som tilsammen udgør afdeling 2-6 i afsnit II, findes der specielle kompetenceregler, præceptive kompetenceregler og regler om enekompetence.

7 Bruxelles-konventionens artikel 5, som findes i afsnit II, afdeling 2, der har overskriften »Specielle kompetenceregler«, bestemmer således:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes [...]

[...]

3) i sager om erstatning uden for kontrakt, ved retten på det sted, hvor skadetilføjelsen er foregået

[...]«

8 I samme afsnit II i Bruxelles-konventionen udgør artikel 13-15 afdeling 4, der har overskriften »Kompetence i sager om forbrugerkontrakter«.

9 Bruxelles-konventionens artikel 13 har følgende ordlyd:

»I sager om kontrakter indgået af en person med henblik på brug, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, i det følgende benævnt »forbrugeren«, afgøres kompetencen efter bestemmelserne i denne afdeling, dog med forbehold af artikel 4 og artikel 5, nr. 5:

1) når sagen vedrører køb af løsøregenstande, hvor købesummen skal betales i rater

2) når sagen vedrører lån, der skal tilbagebetales i rater, eller andre kredit-dispositioner, som er bestemt til finansiering af køb af sådanne genstande

3) når sagen vedrører andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregenstande, og såfremt

   a) fremsættelse af særligt tilbud eller reklamering i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået forud for kontraktens indgåelse, og

   b) forbrugeren i denne stat har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten.

Har forbrugerens medkontrahent ikke bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat, anses han i sager vedrørende driften af en sådan virksomhed som havende bopæl på denne stats område.

Denne afdeling finder ikke anvendelse på transportkontrakter.«

10 Bruxelles-konventionens artikel 14, stk. 1, bestemmer:

»Sager, som en forbruger agter at rejse mod den anden part i kontrakten, kan anlægges enten ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område denne part har bopæl, eller ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl.«

11 Denne kompetenceregel kan alene fraviges på de betingelser, som opstilles i Bruxelles-konventionens artikel 15.

De relevante nationale bestemmelser

12 § 5j i den østrigske lov om forbrugerbeskyttelse (BGBl 1979, s. 140) har følgende ordlyd:

»Erhvervsdrivende, der sender gevinsttilsagn eller andre lignende meddelelser til bestemte forbrugere og gennem forsendelsernes udformning giver indtryk af, at forbrugeren har vundet en bestemt gevinst, skal erlægge gevinsten til forbrugeren. Gevinsten kan også indtales ved domstolene.«

13 Denne bestemmelse blev i forbindelse med gennemførelsen af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg (EFT L 144, s. 19) indsat i den østrigske lov om forbrugerbeskyttelse ved artikel IV i den østrigske lov om fjernsalg (BGBl I, 1999, s. 185).

14 Bestemmelsen trådte i kraft den 1. oktober 1999.

15 Oberlandesgericht Innsbruck har i forelæggelseskendelsen præciseret, at formålet med § 5j er at give forbrugeren en ret til at anlægge sag med henblik på at håndhæve et sådant »gevinsttilsagn«, når den pågældende er blevet kontaktet personligt af en erhvervsdrivende, som derved har vildledt forbrugeren ved at give denne indtryk af at have vundet en gevinst, mens det egentlige formål med transaktionen, nemlig at tilskynde til bestilling af varer, kun er angivet med små typer eller på et ikke umiddelbart iøjnefaldende sted og affattet på en svært forståelig måde.

Hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

16 Det fremgår af hovedsagens akter, at Petra Engler i begyndelsen af 2001 modtog et brev stilet til hende personligt på hendes bopæl fra Janus Versand, som udøver virksomhed med postordresalg af varer. Brevet indeholdt dels en »betalingsanmodning«, hvis udformning og indhold gav adressaten indtryk af, at hun ved en »lodtrækning« tilrettelagt af firmaet havde vundet en præmie på 455 000 ATS, og dels et katalog over de varer, som forhandledes af firmaet — som tilsyneladende også optrådte over for sine kunder under navnet »Handelskontor Janus GmbH« — ledsaget af en »uforpligtende prøvebestillingsseddel«. I den reklamebrochure, som Petra Engler modtog, henviste Janus Versand til, at selskabet ligeledes kunne kontaktes på internettet på adressen: www.janus-versand.com.

17 På »betalingsanmodningen« er ordet »bekræftelse« anført som overskrift, og vindernummeret er anført med fede typer. Navn og adresse på anmodningens adressat og den berettigede i henhold til denne er Petra Englers, og det hele er forsynet med påtegningen »personlig — kan ikke overdrages«. »Betalingsanmodningen« angiver, ligeledes med fede typer, gevinstens størrelse skrevet med tal (455 000 ATS) og, nedenfor dette, det samme beløb skrevet med bogstaver, samt en bekræftelse, underskrevet af en vis Ulrich Mändercke, hvorved det attesteres, at »det angivne præmiebeløb er korrekt og i overensstemmelse med det dokument, der er i vores besiddelse«, og denne underskrift er ledsaget af angivelsen »autoriserede og eksaminerede advokater«. Desuden blev Petra Engler opfordret til at klæbe »advokatfirmaets officielle segl«, som var vedlagt brevet, på »betalingsanmodningen« på det dertil bestemte sted og returnere den »uforpligtende prøvebestillingsseddel« til Janus Versand. På »betalingsanmodningen« findes der ligeledes en rubrik til dato og underskrift, angivelsen »udfyldes« og en henvisning med små typer til betingelserne for deltagelse og udbetaling af den gevinst, der angiveligt var vundet. Petra Engler skulle på »betalingsanmodningen« angive, at hun havde læst og accepteret disse betingelser. Endelig opfordres adressaten i »betalingsanmodningen« til »allerede i dag« at returnere denne i behørigt udfyldt stand med henblik på videre foranstaltning, og en kuvert er vedlagt til dette formål.

18 Det er på denne baggrund, at Petra Engler, som Janus Versand havde opfordret hende til, returnerede »betalingsanmodningen« til firmaet, da hun troede, at dette var tilstrækkeligt til at modtage den lovede gevinst på 455 000 ATS.

19 I første omgang reagerede Janus Versand ikke, og dernæst afslog firmaet at udbetale beløbet til Petra Engler.

20 Petra Engler anlagde herefter sag mod Janus Versand ved de østrigske domstole principalt støttet på § 5j i lov om forbrugerbeskyttelse, med påstand om, at selskabet tilpligtedes at betale hende beløbet på 455 000 ATS med tillæg af omkostninger mv. Efter Petra Englers opfattelse er der tale om en sag af kontraktmæssig karakter, eftersom Janus Versand ved sit gevinsttilsagn har tilskyndet hende til at indgå en aftale med firmaet om køb af løsøregenstande. Søgsmålet støttes imidlertid også på andre anbringender, herunder tilsidesættelse af forpligtelser forud for kontraktindgåelse. Subsidiært har sagsøgeren i hovedsagen gjort gældende, at sagen vedrører erstatning uden for kontrakt.

21 Janus Versand har bestridt de østrigske domstoles kompetence til at påkende sagen, idet firmaet for det første har anført, at det brev, som sagen angår, ikke hidrører fra firmaet selv, men fra Handelskontor Janus GmbH, et selskab, som udgør en anden juridisk enhed, endvidere at selskabet ikke havde lovet Petra Engler nogen præmie, og endelig at selskabet ikke stod i kontraktforhold til Petra Engler.

22 Den 2. oktober 2001 afviste Landesgericht Feldkirch (Østrig) Petra Englers søgsmål på grund af manglende kompetence, idet Petra Engler efter rettens opfattelse ikke havde godtgjort, at der var en forbindelse mellem Janus Versand og afsenderen af gevinsttilsagnet, nemlig »Handelskontor Janus GmbH, Postfach 1670, Abt. 3 Z 4, D-88106 Lindau«.

23 Petra Engler ankede denne dom til Oberlandesgericht Innsbruck.

24 Oberlandesgericht Innsbruck har fundet, at det er nødvendigt at tage Bruxelles-konventionen i betragtning for at træffe afgørelse om spørgsmålet om den internationale kompetence. I denne forbindelse skal det afgøres, om den sag, som Petra Engler har anlagt, skal betragtes som en sag om kontraktforhold i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, eller om et sådant søgsmål er en sag om erstatning uden for kontrakt i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i nr. 3 i den samme artikel, eller om søgsmålet henhører under konventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3.

25 Den forelæggende ret har anført, at et tilsvarende spørgsmål allerede blev forelagt Domstolen af Oberster Gerichtshof (Østrig) i den sag, der lå til grund for dom af 11. juli 2002, Gabriel (sag C-96/00, Sml. I, s. 6367), der blev afsagt efter nærværende præjudicielle forelæggelse for Domstolen, men at de faktiske omstændigheder, der gav anledning til den sag, er forskellige fra de faktiske omstændigheder i nærværende sag. I Gabriel-sagen havde den pågældende virksomhed betinget deltagelsen i lodtrækningen — og følgelig udbetalingen af den præmie, der angiveligt var blevet vundet — af en bestilling, som forbrugeren skulle afgive forud herfor, mens udbetalingen af præmien i den sag, som er indbragt for den forelæggende ret,

hverken er betinget af forbrugerens bestilling af varer eller Janus Versands levering heraf. Fremsendelsen af »betalingsanmodningen« skulle have været tilstrækkelig med henblik på udbetalingen.

26 Samtidig med meddelelsen om den påståede gevinst modtog forbrugeren imidlertid et katalog over varer, som Janus Versand forhandlede, og en »uforpligtende prøvebestillingsseddel«, som klart skulle tilskynde adressaten til at indgå en aftale om køb af løsøregenstande fra firmaet. Den forelæggende ret udleder heraf, at mens der i den sag, der lå til grund for Gabriel-dommen, var indgået en aftale om køb af løsøregenstande, var der mellem parterne i den foreliggende sag, uafhængigt af gevinsttilsagnet, som i givet fald kunne bedømmes isoleret, derimod kun tale om relationer forud for kontraktindgåelse.

27 Oberlandesgericht Innsbruck har på denne baggrund fundet, at løsningen af den tvist, som er indbragt for den, afhænger af en fortolkning af Bruxelles-konventionen, og Oberster Gerichtshof har derfor besluttet at udsætte sagens behandling og at forelægge Domstolen følgende spørgsmål til præjudiciel afgørelse:

»Er indtaling af den ret, der er indrømmet forbrugerne i § 5j i den østrigske lov om forbrugerbeskyttelse [...], som affattet ved artikel I, nr. 2, i den østrigske lov om fjernsalg [...] til at afkræve erhvervsdrivende en tilsyneladende vundet gevinst gennem sagsanlæg, når de erhvervsdrivende sender (eller har sendt) gevinsttilsagn eller andre lignende meddelelser til bestemte forbrugere og på grund af forsendelsernes udformning giver (eller har givet) indtryk af, at forbrugeren har vundet en bestemt gevinst, i den forstand, hvori udtrykkene er benyttet i Bruxelles-konventionen [...]

a) en sag om en kontrakt som omhandlet i artikel 13, stk. 1, nr. 3, eller

b) en sag om kontraktforhold som omhandlet i artikel 5, nr. 1, eller

c) en sag om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i artikel 5, nr. 3,

i tilfælde hvor en sædvanligt oplyst forbruger på grundlag af de dokumenter, som er tilsendt ham, må gå ud fra, at udbetalingen af den gevinstsum, som er blevet lovet ham, kun kræver tilbagesendelse af en vedlagt betalingsanmodning, og at udbetalingen af gevinsten således ikke er gjort afhængig af bestilling og levering af varer fra den erhvervsdrivende, som har udlovet gevinsten, når forbrugeren dog samtidig med det såkaldte gevinsttilsagn modtager et varekatalog fra denne erhvervsdrivende med en uforpligtende prøvebestillingsseddel?«

Om det præjudicielle spørgsmål

28 Under hensyn til de faktiske omstændigheder i hovedsagen må det forelagte spørgsmål forstås således, at den forelæggende ret nærmere bestemt ønsker oplyst, om kompetencereglerne i Bruxelles-konventionen skal fortolkes således, at en

retssag om udbetaling af en gevinst, som en forbruger anlægger i den kontraherende stat, hvor han har bopæl, og under anvendelse af denne stats lovgivning, mod et postordrefirma, som har hjemsted i en anden kontraherende stat, med henblik på udbetaling af en præmie, som han tilsyneladende har vundet, er en sag om kontraktforhold som omhandlet i konventionens artikel 5, nr. 1, eller artikel 13, stk. 1, nr. 3, eller en sag om erstatning uden for kontrakt som omhandlet i artikel 5, nr. 3, når postordrefirmaet har tilsendt forbrugeren en forsendelse, stilet til ham med navns nævnelse, som har givet ham indtryk af, at han vil modtage en gevinst, hvis han forlanger den udbetalt ved at returnere den »betalingsanmodning«, som er vedlagt forsendelsen, og forsendelsen desuden indeholder et reklamekatalog over firmaets varer med en »uforpligtende prøvebestillingsseddel«, uden at modtagelsen af præmien er betinget af bestilling af varer, og selv om forbrugeren faktisk ikke har afgivet en sådan bestilling.

29 Med henblik på besvarelsen af det således omformulerede spørgsmål skal det indledningsvis bemærkes, at det følger af fast retspraksis, at begrebet erstatning uden for kontrakt i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, omfatter ethvert krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar, som ikke er knyttet til et kontraktforhold i konventionens artikel 5, nr. 1's forstand (jf. bl.a. dom af 27.9.1988, sag 189/87, Kalfelis, Sml. s. 5565, præmis 17, af 26.3.1992, sag C-261/90, Reichert og Kockler, Sml. I, s. 2149, præmis 16, af 27.10.1998, sag C-51/97, Réunion européenne m.fl., Sml. I, s. 6511, præmis 22, Gabriel-dommen, præmis 33, og dom af 1.10.2002, sag C-167/00, Henkel, Sml. I, s. 8111, præmis 36).

30 Det følger heraf, at det indledningsvis er nødvendigt at afgøre, om en sag som den, der foreligger i hovedsagen, er en sag om et kontraktforhold.

31 Det bemærkes i den forbindelse, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, omhandler sager om kontraktforhold i almindelighed, mens konventionens artikel 13 specifikt angår forskellige typer af kontrakter indgået af en forbruger.

32 Bruxelles-konventionens artikel 13 er således lex specialis i forhold til konventionens artikel 5, nr. 1, og det skal derfor først afgøres, om en sag, som har de kendetegn, der fremgår af det præjudicielle spørgsmål, således som det er omformuleret i denne doms præmis 28, kan antages at høre under artikel 13's anvendelsesområde.

33 Som Domstolen gentagne gange har fastslået, skal de begreber, der anvendes i Bruxelles-konventionen — navnlig i artikel 5, nr. 1 og 3, og artikel 13 — fortolkes selvstændigt, først og fremmest ud fra konventionens opbygning og formål, for at sikre konventionens ensartede anvendelse i alle de kontraherende stater (jf. bl.a. dom af 21.6.1978, sag 150/77, Bertrand, Sml. s. 1431, præmis 14-16, af 19.1.1993, sag C-89/91, Shearson Lehman Hutton, Sml. I, s. 139, præmis 13, af 3.7.1997, sag C-269/95, Benincasa, Sml. I, s. 3767, præmis 12, og af 27.4.1999, sag C-99/96, Mietz, Sml. I, s. 2277, præmis 26, samt Gabriel-dommen, præmis 37).

34 Hvad nærmere angår Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 1, har Domstolen på grundlag af de kriterier, som fremgår af den foregående præmis, allerede fastslået, at nr. 3 i denne bestemmelse kun finder anvendelse, når sagsøgeren for det første er en privat endelig forbruger, som ikke driver forretnings- eller erhvervsmæssig virksomhed, og for det andet når retssagen har tilknytning til en aftale, som er indgået mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende, som vedrører levering af løsøregenstande eller tjenesteydelser, og som har bevirket, at der er opstået gensidige

og indbyrdes afhængige forpligtelser mellem de to kontraktparter, og for det tredje når de to særlige betingelser, som fremgår af artikel 13, stk. 1, nr. 3, litra a) og b), ligeledes er opfyldt (jf. Gabriel-dommen, præmis 38-40 og 47-51).

35 Det må imidlertid konstateres, at disse betingelser ikke alle er opfyldt i en situation som den, der foreligger i hovedsagen.

36 Det er således ubestrideligt, at sagsøgeren i hovedsagen i en situation af denne karakter ganske vist er en forbruger, som er omfattet af Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 1, og at den erhvervsdrivende har rettet henvendelse til forbrugeren under de i artikel 13, nr. 3, litra a), angivne former, idet den erhvervsdrivende har tilsendt forbrugeren et personligt brev, som indeholdt et gevinsttilsagn og var vedlagt et katalog med en bestillingsseddel, i hvilket firmaets løsøregenstande blev udbudt til salg i den kontraherende stat, hvor forbrugeren har sin bopæl, med henblik på at tilskynde forbrugeren til at efterkomme den erhvervsdrivendes opfordring. Ikke desto mindre er den erhvervsdrivendes henvendelse i det foreliggende tilfælde ikke blevet efterfulgt af indgåelse af en aftale mellem forbrugeren og den erhvervsdrivende vedrørende en af de i den nævnte bestemmelse specificerede genstande, på grundlag af hvilken parterne har påtaget sig indbyrdes afhængige forpligtelser.

37 Det er således i hovedsagen ubestridt, at modtagelsen af den præmie, som forbrugeren angiveligt havde vundet, ikke var undergivet en betingelse om, at forbrugeren bestilte varer hos Janus Versand, og at Petra Engler faktisk ikke afgav nogen bestilling. Desuden fremgår det på ingen måde af sagens akter, at Petra Engler ved at forlange den lovede »gevinst« udbetalt påtog sig nogen form for forpligtelse over for postordrefirmaet, end ikke afholdelse af omkostninger ved at få gevinsten udbetalt.

38 På denne baggrund kan et søgsmål som det, der er anlagt af Petra Engler i hovedsagen, ikke anses for at være en sag om kontraktforhold i Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3's forstand.

39 I modsætning til hvad Petra Engler og den østrigske regering har gjort gældende, afkræftes denne konklusion hverken af det formål, som er grundlaget for bestemmelsen, nemlig at sikre en passende beskyttelse af forbrugeren, som formodes at være den svage part, eller af den omstændighed, at den forsendelse, som Janus Versand i det foreliggende tilfælde med navns nævnelse havde stilet til forbrugeren, var vedlagt en blanket betegnet som en »uforpligtende prøvebestillingsseddel«, som åbenbart skulle tilskynde forbrugeren til at afgive en bestilling af varer, som firmaet forhandlede.

40 Som det fremgår af selve ordlyden af artikel 13, omhandler denne bestemmelse nemlig utvetydigt »kontrakter indgået« af en forbruger, »hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregenstande«.

41 Den fortolkning, som følger af denne doms præmis 36-38, bekræftes af den plads, som kompetencereglerne for sager om forbrugerkontrakter i Bruxelles-konventionens afsnit II, afdeling 4, indtager i konventionens systematik.

42 Bruxelles-konventionens artikel 13-15 udgør således en undtagelse fra hovedreglen i konventionens artikel 2, stk. 1, hvorefter retterne i den kontraherende stat, hvor sagsøgte har sin bopæl, har kompetencen.

43 Heraf følger, at de specielle kompetenceregler i Bruxelles-konventionens artikel 13-15 i overensstemmelse med fast retspraksis skal undergives en streng fortolkning, som ikke kan række ud over de tilfælde, konventionen udtrykkeligt har for øje (jf. bl.a. Bertrand-dommen, præmis 17, Shearson Lehman Hutton-dommen, præmis 14-16, Benincasa-dommen, præmis 13, og Mietz-dommen, præmis 27).

44 Da det således er udelukket at anvende Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, i en sag, som har de kendetegn, der fremgår af det præjudicielle spørgsmål, således som det er omformuleret i denne doms præmis 28, skal det følgelig undersøges, om et søgsmål som det, der er tale om i hovedsagen, kan anses for at være en sag om kontraktforhold i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr.1's forstand.

45 I denne forbindelse skal det indledningsvis bemærkes, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, som det fremgår af dens ordlyd, ikke stiller som betingelse, at der er indgået en kontrakt (jf. i samme retning dom af 17.9.2002, sag C-334/00, Tacconi, Sml. I, s. 7357, præmis 22).

46 Det skal endvidere bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at kompetencen til at påkende tvister om, hvorvidt der består en kontraktlig forpligtelse, skal afgøres efter Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, og at denne bestemmelse tillige finder anvendelse, når der mellem parterne er tvist om eksistensen af den aftale, som det indtalte krav støttes på (jf. dom af 4.3.1982, sag 38/81, Effer, Sml. s. 825, præmis 7 og 8).

47 Desuden fremgår det af retspraksis, at forpligtelser, som udspringer af medlemsforholdet mellem en forening og dens medlemmer, skal anses for at være omfattet af begrebet »kontraktforhold« i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, fordi der ved indmeldelsen i en privat forening opstår en nær forbindelse mellem foreningens medlemmer af samme art som mellem parterne i en kontrakt (jf. dom af 22.3.1983, sag 34/82, Peters, Sml. s. 987, præmis 13 og 15).

48 Af det foregående følger, at begrebet »kontraktforhold« i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, som anført af generaladvokaten i punkt 38 i forslaget til afgørelse, ikke fortolkes snævert af Domstolen.

49 Følgelig er den omstændighed, at det i denne doms præmis 38 og 44 er fastslået, at den retssag, der er anlagt i hovedsagen, ikke er en sag om kontrakter i Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 1's forstand, ikke i sig selv til hinder for, at sagen ikke desto mindre kan henhøre under begrebet sager om kontraktforhold i Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1's forstand.

50 Ved afgørelsen af, om dette er tilfældet i hovedsagen, skal det erindres, at det dels følger af retspraksis, at selv om Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, ikke stiller som betingelse, at der er indgået en kontrakt, er det dog nødvendigt for, at bestemmelsen kan finde anvendelse, at der kan identificeres en forpligtelse, fordi det ved fastlæggelsen af den retlige kompetence i sager om kontraktforhold er afgørende, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes (jf. Tacconi-dommen, præmis 22). Dels har Domstolen gentagne gange fastslået, at begrebet kontraktforhold i denne bestemmelses forstand ikke kan fortolkes således, at det omfatter en situation, hvor der ikke foreligger en forpligtelse, som en part frivilligt har påtaget sig over for en anden (jf. dom af 17.6.1992, sag C-26/91, Handte, Sml. I, s. 3967, præmis 15, dommen i sagen Réunion européenne m.fl., præmis 17, Tacconi-dommen, præmis 23, og dom af 5.2.2004, sag C-265/02, Frahuil, Sml. I, s. 1543, præmis 24).

51 Følgelig forudsætter anvendelsen af den specielle kompetenceregel for sager om kontraktforhold i artikel 5, nr. 1, at det fastslås, at en person frivilligt har påtaget sig en retlig forpligtelse over for en anden person, og at denne forpligtelse ligger til grund for sagsøgerens sagsanlæg.

52 I denne henseende har den forelæggende ret dels fastslået, at en erhvervsdrivende i den foreliggende sag på eget initiativ har sendt et brev til en forbrugers bopæl, uden at denne på nogen måde har anmodet herom, og at forbrugeren i dette brev ved navns nævnelse betegnes som vinder af en præmie.

53 En sådan forsendelse, der er sendt til adressater og med midler, som afsenderen har valgt, og som alene udspringer af ophavsmandens vilje, kan følgelig udgøre en »frivilligt påtaget« forpligtelse i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i den retspraksis, der er nævnt i denne doms præmis 50.

54 Desuden kan et gevinsttilsagn, der er afgivet under sådanne omstændigheder af en erhvervsdrivende, som ikke tydeligt gør opmærksom på, at der foreligger et tilfældighedsmoment, eller endog har anvendt formuleringer, der er egnet til at vildlede forbrugeren og tilskynde vedkommende til en aftaleindgåelse ved køb af varer, som forhandles af den erhvervsdrivende, ifølge den forelæggende ret med rimelighed give forsendelsens adressat det indtryk, at hun vil modtage en præmie, hvis hun returnerer den vedlagte »betalingsanmodning«.

55 Dels fremgår det af de akter, som den forelæggende ret har fremsendt, at adressaten for den omtvistede forsendelse udtrykkeligt accepterede det gevinsttilsagn, som hun havde modtaget, ved at forlange den præmie udbetalt, som hun tilsyneladende havde vundet.

56 I hvert fald fra dette tidspunkt skal en erhvervsdrivendes frivillige disposition under omstændigheder som de i hovedsagen foreliggende anses for en disposition, der kan udgøre en forpligtelse, der er bindende for den erhvervsdrivende på samme måde som en kontraktlig forpligtelse. Derfor kan betingelsen om, at der skal foreligge en bindende forpligtelse, som en part har påtaget sig over for en anden, således som omhandlet i den i denne doms præmis 50 nævnte retspraksis, med forbehold af den endelige kvalifikation af forpligtelsen, som det påhviler den forelæggende ret at foretage, ligeledes anses for at være opfyldt.

57 Det skal tilføjes, at et søgsmål som det, forbrugeren har anlagt i hovedsagen, har til formål ad rettens vej at afkræve den erhvervsdrivende udbetaling af den præmie, som tilsyneladende er vundet, og som den erhvervsdrivende nægter at udbetale. Søgsmålet er følgelig netop baseret på det omtvistede gevinsttilsagn, eftersom den person, der tilsyneladende har vundet præmien, påberåber sig den manglende opfyldelse af gevinsttilsagnet som begrundelse for sagsanlægget.

58 Det følger heraf, at alle de nødvendige betingelser for, at Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, finder anvendelse, er opfyldt i en sag som hovedsagen.

59 Af de grunde, som generaladvokaten har anført i punkt 48 i forslaget til afgørelse, er den omstændighed i sig selv, at den erhvervsdrivende ikke virkelig havde til hensigt

at udbetale den lovede gevinst til forsendelsens adressat, irrelevant i denne forbindelse. Henset til det i denne doms præmis 45 anførte gælder dette ligeledes den omstændighed, at modtagelsen af præmien ikke var betinget af bestilling af varer, og at forbrugeren faktisk ikke havde afgivet en sådan bestilling.

60 På denne baggrund henhører en retssag som den, Petra Engler har anlagt ved den forelæggende ret, under anvendelsesområdet for Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 1, således at det, som det følger af præmis 29 i denne dom, ikke længere er nødvendigt at undersøge, om Bruxelles-konventionens artikel 5, nr. 3, finder anvendelse.

61 Under hensyn til det anførte skal det forelagte spørgsmål besvares med, at Bruxelles-konventionens kompetenceregler skal fortolkes således:

— En retssag, som en forbruger anlægger i den kontraherende stat, hvor han har bopæl, og under anvendelse af denne stats lovgivning, mod et postordrefirma, som har hjemsted i en anden kontraherende stat, med henblik på udbetaling af en præmie, som forbrugeren tilsyneladende har vundet, er en sag om kontraktforhold i konventionens artikel 5, nr. 1's forstand, når — for det første — firmaet med henblik på at tilskynde forbrugeren til kontraktindgåelse har stilet en forsendelse til ham med navns nævnelse, som giver ham indtryk af, at han vil modtage en præmie, hvis han returnerer den »betalingsanmodning«, som er vedlagt forsendelsen, og — for det andet — forbrugeren accepterer de betingelser, som den erhvervsdrivende har fastsat, og faktisk forlanger udbetaling af den lovede gevinst.

— Derimod er det, selv om forsendelsen desuden indeholder et reklamekatalog over firmaets varer med en »uforpligtende prøvebestillingsseddel«, uden

betydning for den ovennævnte fortolkning, at modtagelsen af præmien ikke er betinget af bestilling af varer, og at forbrugeren faktisk ikke har afgivet en sådan bestilling.

Sagens omkostninger

62 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Kompetencereglerne i konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Kongeriget Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse, ved konventionen af 25. oktober 1982 om Den Hellenske Republiks tiltrædelse, ved konventionen af 26. maj 1989 om Kongeriget Spaniens og Den Portugisiske Republiks tiltrædelse og ved konventionen af 29. november 1996

om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse, skal fortolkes således:

— **En retssag, som en forbruger anlægger i den kontraherende stat, hvor han har bopæl, og under anvendelse af denne stats lovgivning, mod et postordrefirma, som har hjemsted i en anden kontraherende stat, med henblik på udbetaling af en præmie, som forbrugeren tilsyneladende har vundet, er en sag om kontraktforhold i konventionens artikel 5, nr. 1's forstand, når — for det første — firmaet med henblik på at tilskynde forbrugeren til kontraktindgåelse har stilet en forsendelse til ham med navns nævnelse, som giver ham indtryk af, at han vil modtage en præmie, hvis han returnerer den »betalingsanmodning«, som er vedlagt forsendelsen, og — for det andet — forbrugeren accepterer de betingelser, som den erhvervsdrivende har fastsat, og faktisk forlanger udbetaling af den lovede gevinst.**

— **Derimod er det, selv om forsendelsen desuden indeholder et reklamekatalog over firmaets varer med en »uforpligtende prøvebestillingsseddel«, uden betydning for den ovennævnte fortolkning, at modtagelsen af præmien ikke er betinget af bestilling af varer, og at forbrugeren faktisk ikke har afgivet en sådan bestilling.**

Underskrifter